

er sterkt avhengig av at beregningsrutinene på forhånd er gjennomgått og systematisert i minste detalj. Om presentasjonen av analysens opplegg og resultater er det etter anmelderens mening å si at forfatteren forklarer klart og konsist hva som er gjort, men undertiden er mer uklar når det gjelder den prinsipielle begrunnelse for hvorfor noe er gjort, og når det gjelder hva resultatene kan brukes til. Spesielt inneholder kapittel III om analysens formål en del synsmåter som innbyr til motsigelser, men det ville føre for langt å komme inn på det her.

På side 101 er tekstene til to diagrammer ombyttet. Fotnotene til side 102 er plassert på side 103. I teksten til tabellen på side 104 er det åpenbart falt ut at korrelasjonene gjelder residualleddene. På side 5 er anført at undersøkelsen dekker 85 prosent av de totale forbruksutgifter, mens formuleringen på side 40 er »nærmere 90 prosent«; et raskt forsøk på å oppklare dette ved hjelp av oversiktstabellen side 20-21 førte ikke frem.

Arne Amundsen*

* Statistisk Sentralbyrå, Oslo.

Kjeld Bjerke: Indkomst- og lønfordelinger.
J. H. Schultz, København 1965. 220 sider.
Pris 45,00 kr.

Gennem en dybtgående statistisk-teoretisk analyse af indkomst- og lønfordelinger i Danmark viser forfatteren af ovennævnte bog, at indkomstfordelingen her i landet – som i andre lande – hverken er normalt eller log normalt fordelt, men at man ved opdelinger på arbejdsgrupper kommer frem til lønfordelinger, der tenderer imod at være normalt fordelt eller endnu hyppigere log normalt fordelt.

Grundlaget for analysen er – foruden den officielle indkomststatistik – en undersøgelse, som Dansk Arbejdsgiverforening foretog i 1951-52 af de enkelte arbejdsgruppers lønspredning. Materialets bearbejdning er gennemført ved anvendelse af moderne elektroniske hjælpemidler.

Bogens opbygning og logik er tydelig for en grundig læser, men man må alligevel erkende, at forfatteren ikke har lettet studiet af bogen for læserne. Selv for de læsere, der har de anvendte statistiske mål helt præsente, er studiet af bogen meget krævende. De mange henvisninger vanskeliggjør også læsningen i betydelig grad, og bilags-samlingernes omfang og placering medvirker heller ikke til tilegnelse af bogens idé og resultater.

Man kan vel også ønske, at en forfatter, der skriver en statistisk-teoretisk bog om et samfunnsøkonomisk emne, bestræber sig noget mere for at »oversette« sine resultater til et sprog, som »ikke-statistikkere«, men almindeligt samfunnsinteresserede mennesker har mulighed for at forstå. Dette mindsker ingenlunde en undersøgelses videnskabelige værdi – det modsatte bevirker, at en sådan undersøgelse kun bliver verdifuld for få læsere. Dette sidste er i det aktuelle tilfælde beklageligt, fordi undersøgelsens mål og resultater absolut har såvel samfundsmæssig som videnskabelig interesse.

Kjeld Bjerke deler sin bog op i fire kapitler. Kapitel I består af et teoretisk afsnit, hvor der redegøres for forskjellige indkomst- og lønfordelingsteorier. Der skelnes mellem den teoretisk-statistiske skole og den sociologiske skole. Under den sociologiske skole beskrives de faktorer, der fører til en skæv indkomstfordeling, og der gives en analyse og vurdering af de enkelte faktorer. Endelig omtales Tinbergens spændingsteori, hvor udbud og efterspørsel efter evner betragtes som afgørende for indkomstfordelingen.

Når det teoretiske afsnit i kapitel I er medtaget, er hensigten hermed at give den efterfølgende undersøgelse en forklarende baggrund. Dette er både betydningsfuldt og nødvendig, men det havde – som ovenfor nævnt – været interessant, hvis forfatteren yderligere havde bestræbt sig lidt mere for at give en populær redegørelse om, hvad fordelingskurvernes form muligvis kan fortælle læserne. »Mulligvis« må man vel sige, idet der, som det også frem-

er sterkt avhengig av at beregningsrutinene på forhånd er gjennomgått og systematisert i minste detalj. Om presentasjonen av analysens opplegg og resultater er det etter anmelderens mening å si at forfatteren forklarer klart og konsist hva som er gjort, men undertiden er mer uklar når det gjelder den prinsipielle begrunnelse for hvorfor noe er gjort, og når det gjelder hva resultatene kan brukes til. Spesielt inneholder kapittel III om analysens formål en del synsmåter som innbyr til motsigelser, men det ville føre for langt å komme inn på det her.

På side 101 er tekstene til to diagrammer ombyttet. Fotnotene til side 102 er plassert på side 103. I teksten til tabellen på side 104 er det åpenbart falt ut at korrelasjonene gjelder residualleddene. På side 5 er anført at undersøkelsen dekker 85 prosent av de totale forbruksutgifter, mens formuleringen på side 40 er »nærmere 90 prosent«; et raskt forsøk på å oppklare dette ved hjelp av oversiktstabellen side 20-21 førte ikke frem.

Arne Amundsen*

* Statistisk Sentralbyrå, Oslo.

Kjeld Bjerke: Indkomst- og lønfordelinger.
J. H. Schultz, København 1965. 220 sider.
Pris 45,00 kr.

Gennem en dybtgående statistisk-teoretisk analyse af indkomst- og lønfordelinger i Danmark viser forfatteren af ovennævnte bog, at indkomstfordelingen her i landet – som i andre lande – hverken er normalt eller log normalt fordelt, men at man ved opdelinger på arbejdsgrupper kommer frem til lønfordelinger, der tenderer imod at være normalt fordelt eller endnu hyppigere log normalt fordelt.

Grundlaget for analysen er – foruden den officielle indkomststatistik – en undersøgelse, som Dansk Arbejdsgiverforening foretog i 1951-52 af de enkelte arbejdsgruppers lønspredning. Materialets bearbejdning er gennemført ved anvendelse af moderne elektroniske hjælpemidler.

Bogens opbygning og logik er tydelig for en grundig læser, men man må alligevel erkende, at forfatteren ikke har lettet studiet af bogen for læserne. Selv for de læsere, der har de anvendte statistiske mål helt præsent, er studiet af bogen meget krævende. De mange henvisninger vanskeliggør også læsningen i betydelig grad, og bilags-samlingernes omfang og placering medvirker heller ikke til tilegnelse af bogens idé og resultater.

Man kan vel også ønske, at en forfatter, der skriver en statistisk-teoretisk bog om et samfundsøkonomisk emne, bestræber sig noget mere for at »oversætte« sine resultater til et sprog, som »ikke-statistiker«, men almindeligt samfundsinteresserede mennesker har mulighed for at forstå. Dette mindsker ingenlunde en undersøgelses videnskabelige værdi – det modsatte bevirker, at en sådan undersøgelse kun bliver værdifuld for få læsere. Dette sidste er i det aktuelle tilfælde beklageligt, fordi undersøgelsens mål og resultater absolut har såvel samfundsmæssig som videnskabelig interesse.

Kjeld Bjerke deler sin bog op i fire kapitler. Kapitel I består af et teoretisk afsnit, hvor der redegøres for forskellige indkomst- og lønfordelingsteorier. Der skelnes mellem den teoretisk-statistiske skole og den sociologiske skole. Under den sociologiske skole beskrives de faktorer, der fører til en skæv indkomstfordeling, og der gives en analyse og vurdering af de enkelte faktorer. Endelig omtales Tinbergens spændingsteori, hvor udbud og efterspørgsel efter evner betragtes som afgørende for indkomstfordelingen.

Når det teoretiske afsnit i kapitel I er medtaget, er hensigten hermed at give den efterfølgende undersøgelse en forklarende baggrund. Dette er både betydningsfuldt og nødvendigt, men det havde – som ovenfor nævnt – været interessant, hvis forfatteren yderligere havde bestræbt sig lidt mere for at give en populær redegørelse om, hvad fordelingskurvernes form muligvis kan fortælle læserne. »Mulligvis« må man vel sige, idet der, som det også frem-

går af kapitlet, er mange forklaringer desangående. Det er dog svært for læseren at foretrække den ene forklaring frem for de andre, og forfatteren er da også tilbøjelig til at undlade stillingtagen. Sandheden er formentlig, at indkomstfordelingens form er en følge af utallige forskellige forholdsindflydelse. Opspaltningen af indkomstfordelingen på lønfordelinger giver dog bedre muligheder for vurderinger, og her kan man komme ned på grupper, hvor arbejdsindsatsen utvivlsomt har en meget væsentlig betydning.

Det er sikkert rigtigt, når Kjeld Bjerke skriver, at lønstrukturen for arbejderne opfattes som værende »retfærdig«. Ser man på den faktiske udvikling af indkomstfordelingen her i landet, har det centrale været »opstigningen« af funktionærer og arbejdere, der har ført til en udjævning af indkomstfordelingen, og den udjævning, der således har fundet sted, betragtes utvivlsomt på samme måde som retfærdig. Ligeledes ser man gerne, at lønfordelingerne er opbygget på en sådan måde, at de med rimelighed betragtes som »retfærdige«, og dette kan være tilfældet, hvis de ligner tilsvarende fordelinger for arbejdsindsats. Erfaringerne viser således, at arbejdsindsatsen hyppigt medfører fordelinger for produktionen pr. tidsenhed, der er tilmærkelservis log normale. Træffer man samtidig lønfordelinger med en tilsvarende form, kan man derfor anse disse sidste for »retfærdige«. De videre undersøgelser i de følgende kapitler kommer netop frem til log normale fordelinger desto mere homogene grupper, man analyserer. Før der ses på lønfordelinger, skal man dog omtale den danske indkomstfordeling, og dette gøres i kapitel II.

Den danske indkomstfordeling opgøres normalt på baggrund af den ansatte indkomst i selvangivelserne. Begrebet ansat indkomst – i hvilket der i sammenligning med den samlede indkomst er foretaget en række bekendte fradrag (skat, forsikringer, lønmodtagerfradrag m.v.) – svarer ikke til den disponible indkomst bl.a. på grund af de gældende afskrivningsregler,

spekulationsgevinster, skattesnyderi og meget andet. Som helhed går virkningerne vel i retning af, at de større og større indkomster indgår med for lave beløb i indkomstfordelingen, og dette gør formentlig denne mere jævn, end den faktisk er. Forfatteren har i sine undersøgelser angivet indkomstfordelingen i 1956 såvel efter samlet indkomst som ansat indkomst. De to fordelinger ligner hinanden, idet de begge er udpræget højreskæve med tilløb til at være topuklet, men fordelingen efter samlet indkomst har som ventet en større spredning end fordelingen efter ansat indkomst. Ved de videregående undersøgelser benyttes indkomstfordelingen efter ansat indkomst for året 1952. Her ses, at en opdeling på mænd og kvinder får tendensen til to pukler i indkomstfordelingen til at forsvinde, men kurverne er stadigvæk hverken normale eller log normale.

I de videre undersøgelser deles på aldersintervaller og geografiske områder, og fordelingerne er stadigvæk højreskæve, men ikke normale eller log normale. Går man ned på de enkelte stillingsgrupper, får man fordelingskurver med betydelig – dog meget varierende – spredning og med tendens til stabilitet og en vis form for ensartethed.

Man kommer herved ind på stabiliteten i lønstrukturen, – en stabilitet, som Arbejdsgiverforeningens lønspredningsundersøgelser i 1951, 1956, 1960, 1962 og 1964 kan bekræfte. Arbejdernes lønninger hæves uensartet ved overenskomstforhandlingerne og relativt forskelligt ved dyrtidsreguleringerne, men alligevel tilpasser strukturen sig til samme form som hidtil ved hjælp af lønglidningen.

Også for selvstændige konstaterer forfatteren tendens til en fast form i indkomstfordelingerne.

Uddannelsens betydning for indkomstfordelingerne omtales også, men det er, som det påpeges, ikke muligt at afgøre, om den meget betydelige forskel i indkomst udelukkende skyldes uddannelsen i sig selv, eller muligvis også delvis bunder i en vis forskel i den evnemæssige udrustning.

Den skæve formuefordeling påvirker naturligvis ligeledes indkomstfordelingen i retning af højreskævhed, nemlig over renteindkomsterne. Dette omtales nærmere, og der skelnes herunder mellem forskellige samfundsgrupper.

Gennemgangen af det omfattende materiale vedrørende indkomstfordelingerne viste, at fordelingerne hverken var normale eller log normale, og at den aggregerede fordeling (den totale fordeling) endnu mindre var det. I de følgende to kapitler III og IV forfølges spørgsmålet nærmere, idet man her analyserer lønfordelingerne i hovedstaden på baggrund af Dansk Arbejdsgiverforenings lønspredningsundersøgelse for april kvartal 1951. Forfatteren tilstræber herved at påvise eller sandsynliggøre teorien om at homogent arbejde kan føre til log normale eller normale fordelinger.

For samtlige de knap 250 faggrupper i hovedstaden har man i Arbejdsgiverforeningen vurderet arbejdets heterogenitet i grupperne og herefter inddelt disse i følgende:

- A = svagt heterogene
- B = middel heterogene
- C = stærkt heterogene

Denne afgrænsning er naturligvis, som det nævnes, meget subjektivt betonet, men den antages alligevel for anvendelig ved de videre undersøgelser. Når man herefter sammenligner denne inddeling med en afgørelse af, om grupperne er signifikant eller ikke-signifikant afvigende fra normale eller log normale fordelinger, vil man herigennem have muliggjort en påvisning af, at homogenitetsgraden spiller en rolle for normalitet.

Alle fordelinger er herefter blevet behandlet såvel i almindelig målestok som i logaritmisk målestok. Det viser sig, at der er lidt flere grupper, der er log normale end normale, og derfor har forfatteren i første række lagt undersøgelsen an på en analyse af fordelingerne i relation til den log normale fordeling. For begge fordelinger er dog beregnet karakteristiske tal som middeltallet, standardafvigelser, mål for skævheden og mål for stejlehed.

Adskillige fordelinger er hverken log normale eller normale. De er gennemgående (for meget) højreskæve og topstejle, og flere er også venstreskæve eller topflade. De aggregerede fordelinger, som har interesse, d.v.s. fordelinger for henholdsvis samtlige faglærte mænd, samtlige ufaglærte mænd og samtlige kvinder delt på akkordløn, minimallønnede tidlønnede og normallønnede tidlønnede er da også signifikant afvigende fra de log normale og normale fordelinger, hvad skævhed og topstejlhed angår. De er højreskæve og topstejle.

Går man ned på de enkelte fordelinger igen, finder man, at der er positiv korrelation mellem de grupper, som Arbejdsgiverforeningen har anset for mindst og middel heterogene, og dem, som er ikke signifikant afvigende fra log normale fordelinger, og hermed menes teorien om, at tilstrækkelig homogent arbejde giver log normale fordelinger, i nogen grad sandsynliggjort. I øvrigt er det mest akkordlønningerne, der viser log normale fordelinger, men det er jo også her, man venter størst overensstemmelse mellem løn og produktionsresultat.

Kjeld Bjerke mestrer de statistiske muligheder for talmæssige udtryk for en række forhold, og han foretager gennem sine analyser mange interessante specialundersøgelser, hvor næsten hele det statistiske klaviatur tages i anvendelse. Det er dog ofte svært for læseren at følge med og især svært at bevare den røde tråd gennem hele undersøgelsen. Den er der, - logikken svigter tilsyneladende ikke. Måske kan man dog være usikker overfor berettigelsen af at lægge så megen vægt i analysen på den opdeling i grupper efter heterogenitet, som forfatteren faktisk gør. Denne opdeling er jo, som han selv anfører, meget subjektivt præget.

Anders H. Dahl*

* Kontorchef i Dansk Arbejdsgiverforening, cand. oecon.